

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อวิเคราะห์ค่าความสามารถในการเสียภาษีของผู้เสียภาษีในแต่ละจังหวัด 2) เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีโดยการหาค่าดัชนีความพยายามเป็นรายจังหวัด โดยใช้ข้อมูลทศนิยมของกรมสรรพากรศึกษาเฉพาะยอดภาษีอากรรวมระหว่างปีงบประมาณ 2535–2542 โดยแบ่งระยะเวลาการศึกษาเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงปี 2535–2539 และปี 2540–2542 พร้อมทั้งแบ่งกลุ่มจังหวัดช่วงเวลาระยะ 3 กลุ่มโดยใช้ค่าเฉลี่ยผลการจัดเก็บภาษีแต่ละช่วงเป็นเกณฑ์คือ กลุ่มจังหวัดที่มีผลการจัดเก็บภาษีเฉลี่ยต่ำกว่า 1,000 ล้านบาท, ตั้งแต่ 1,000–1,999 ล้านบาท และตั้งแต่ 2,000 ล้านบาทขึ้นไป แล้ววิเคราะห์ค่าความสามารถในการเสียภาษีด้วยวิธีวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ โดยกำหนดสมการให้ความสามารถในการเสียภาษีของแต่ละจังหวัดขึ้นอยู่กับรายได้จังหวัดในสาขาการผลิตต่าง ๆ ซึ่งได้จัดกลุ่มรายได้สาขาค้าง ๆ เป็น 4 สาขาใหญ่ คือ สาขาเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรมและบริการ จากนั้นจึงนำค่าความสามารถที่ประมาณได้ไปคำนวณค่าดัชนีความพยายามซึ่งเป็นอัตราส่วนระหว่างสัดส่วนของภาษีที่จัดเก็บได้จริงกับสัดส่วนของภาษีที่คาดว่าจะจัดเก็บได้ ดังนั้น ค่าดัชนีจึงเป็นเกณฑ์ที่จะชี้วัดว่าเจ้าหน้าที่มีระดับความพยายามในการจัดเก็บภาษีเป็นเช่นใดเมื่อเทียบกับค่าความสามารถ

ผลการศึกษาปรากฏว่าค่าความสามารถในการเสียภาษีสรรพากรของจังหวัดต่าง ๆ จะถูกกำหนดโดยสัดส่วนรายได้จังหวัดสาขาค้าง ๆ แตกต่างกันและมีค่าความสามารถอยู่ในเกณฑ์ต่ำ คือ จังหวัดกลุ่มที่ 1 ในช่วงแรกความสามารถขึ้นอยู่กับรายได้สาขาเกษตรกรรม อุตสาหกรรมและพาณิชยกรรมโดยมีความสัมพันธ์ทางเดียวกัน ในช่วงหลังขึ้นอยู่กับสาขาเกษตรกรรมและบริการ โดยมีความสัมพันธ์ทางตรงกันข้าม มีค่าความสามารถเฉลี่ย 0.0170 และ 0.0203 ตามลำดับ กลุ่มที่ 2 ในช่วงแรกความสามารถขึ้นอยู่กับสาขาเกษตรกรรม อุตสาหกรรมและบริการ โดยมีความสัมพันธ์ทางเดียวกัน ในช่วงหลังขึ้นอยู่กับสาขาพาณิชยกรรมโดยมีความสัมพันธ์ทางเดียวกัน และสาขาบริการแต่มีความสัมพันธ์ทางตรงกันข้าม มีค่าความสามารถเฉลี่ย 0.0304 และ 0.0308 ตามลำดับ กลุ่มที่ 3 ในช่วงแรกความสามารถขึ้นอยู่กับรายได้สาขาเกษตรกรรม อุตสาหกรรมและพาณิชยกรรมโดยมีความสัมพันธ์ทางเดียวกัน ส่วนช่วงหลังขึ้นอยู่กับสาขาพาณิชยกรรมโดยมีความสัมพันธ์ทางเดียวกัน และสาขาเกษตรกรรมกับบริการโดยมีความสัมพันธ์ทางตรงกันข้าม มีค่าความสามารถเฉลี่ย 0.0751 และ 0.0726 ตามลำดับ ส่วนทั้งประเทศจะมีค่าความสามารถเฉลี่ยในระดับต่ำเท่ากับ 0.0246 และ 0.0314 ตามลำดับ หรือมีภาษีที่คาดว่าจะจัดเก็บได้เพียงประมาณร้อยละ 2–3 ของ GPP

สำหรับค่าดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาษีมียกเฉลี่ยใกล้เคียงกันและอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่า 1 เล็กน้อยไปถึงสูงกว่า 1 เล็กน้อย คือ กลุ่มที่ 1 มีค่าดัชนีเฉลี่ย 1.0133 และ 0.9999 ตามลำดับ กลุ่มที่ 2 มีค่าดัชนีเฉลี่ย 0.9916 และ 0.9965 ตามลำดับ กลุ่มที่ 3 มีค่าดัชนีเฉลี่ย 1.0042 และ 1.0828 ตามลำดับ และทั้งประเทศมีค่าดัชนีเฉลี่ยรายจังหวัด 1.0101 และ 1.0147 ของแต่ละช่วงเวลาตามลำดับ โดยช่วงแรกมีจังหวัดที่มีความพยายามสูงกว่าปกติจำนวน 37 จังหวัด และช่วงหลังมีจำนวน 33 จังหวัด

This study has two main objectives (1) to evaluate the tax capacity of taxpayers in each province, and (2) to analyze the efficiency of tax collection by computing Tax Effort Indices of each province. Secondary data collected by the Revenue Department during 1992 – 1999 were used. The time period of the study was divided into 2 periods: (1) 1992 - 1996 and (2) 1997 - 1999. All provinces were divided into 3 groups: (1) the provinces with average tax revenue lower than 1,000 million baht (2) the provinces with average tax revenue ranging from 1,000 to 1,999 million baht and (3) the provinces with average tax revenue more than 2,000 million baht.

Multiple Regression Analysis was used to estimate tax capacity. It was assumed that tax capacity of each province is dependent on its GPP comprising income from various economic sectors which are grouped into 4 categories: agriculture, industry, commerce, and service. After that, the estimated tax capacity figures were used to calculate the Tax Effort indices. The indices are the ratios between actual tax revenue collected as proportions to GPP and expected tax revenue as proportions to GPP. The indices should reflect tax effort on part of tax officers in tax collection.

The results of the study show that the tax capacities of each province were determined by the proportions of the income of different sectors in the GPP. Tax capacity was found to be relatively low on average for all the three groups. For the first group of provinces tax capacity in the first period of study was positively related to income from the agricultural, industrial, and commercial sectors. For the second period of study tax capacity of each province is negatively related to income from agricultural and service sectors. The mean values of tax capacity for this group were 0.0170 and 0.0203 for the two periods respectively. For the second group tax capacity was found to be positively related to income from agricultural, industrial and service sectors for the first period. For the second period, tax capacity was positively related to income from the commercial sector but negatively related to income from the service sector. The mean values of tax capacity were 0.0304 and 0.0308 respectively. For the third group, the tax capacity was found to be positively related to income from agricultural, industrial and commercial sectors for the first period, but positively related to income from commercial sector and negatively related to income from agricultural and service sectors in the second period. The mean values of tax capacity were 0.0751 and 0.0726 respectively. For the whole kingdom, tax capacity was found to be low on average : 0.0246 and 0.0314 respectively. This means that tax revenue is expected to account for about 2 - 3 percent of the GPP.

As for Tax Effort indices, the mean values of each group were almost the same for both periods, slightly less than 1 or slightly higher than 1. The mean values of tax effort for the first group were 1.0133 and 0.9999 respectively. For the second group, the mean values were 0.9916 and 0.9965 respectively. For the third group, the mean values were 1.0042 and 1.0828 respectively. In summary, the average tax effort index for the whole country was 1.0101 and 1.0147 respectively. In the first period, 37 provinces had tax effort indices higher than 1. This figure dropped to 33 provinces in the second period.